

سند پژوهی

رویکرد بررسی تاریخ تعلیم و تربیت

در فصل نامه دارالفنون

به نام خداوند رحمان و رحیم

عبارت مهم و پرتکرار «گذشته چراغ راه آینده است» و «حال و آینده بدون توجه به گذشته مبهم و نامفهوم است» را شنیده‌ایم. عموم مردم و نه فقط پژوهشگران و محققان و علما و دانشمندان می‌دانند که حذف گذشته و تجارب و اطلاعات و داده‌های پیشین برای زندگی بهتر و توسعه، سخت و حتی غیرممکن است و به‌طور قطع و یقین داده‌ها و اطلاعات گذشته تاریخی فقط جنبه آرشیوی، آرایه‌ای و موزه‌ای و نگهداری ندارد بلکه ضرورتی کاربردی است. در واقع تجارب ارزشمند گذشته اساس و پایه زندگی است و توسعه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی جوامع امروز مرهون تجارب نسل‌های گذشته است بررسی‌های تاریخی در همه موضوعات و به‌ویژه در حوزه تعلیم و تربیت که ساختن نیروی انسانی یک جامعه را بر عهده دارد و هرگونه خطایی در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی ضربه‌های جبران‌ناپذیری را بر جامعه وارد می‌کند مهم و ضروری‌تر است لذا نکته مهم و بسیار مورد تأکید در بررسی‌های تاریخی در این حوزه، بهره‌مندی از اسناد و مدارک معتبر تاریخی و آرشیوی است.

اسناد با توجه به ارزش اولیه‌شان (ارزش مالی، اداری و حقوقی)

و نیز به‌واسطه ارزش ثانوی آن‌ها که همانا اهمیت تاریخی

و پژوهشی است باید اساس بررسی‌های تاریخی در تاریخ
تعلیم و تربیت باشد و در سیاست‌گذاری‌ها و انجام پروژه‌های
سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی و ... مورد توجه باشد
و مورخان را در تبیین و تحلیل تاریخ‌نگاری کمک نماید و آن‌ها را از
اشتباهات و خطاهای کاربردی و تاریخی را به حداقل ممکن رساند لذا باید
به‌طور دائم و مستمر به اسناد آرشیوی مراجعه کرد و بهره‌های کافی و
حیات‌بخشی را با استناد و استنباط از آن‌ها دریافت کرد.
رویکرد و رویه اصلی ما در فصل‌نامه گنجینه دارالفنون رجوع به این
اسناد آرشیوی و بازخوانی آن‌ها چه به‌صورت مستقیم و چه به‌صورت
غیرمستقیم (در قالب مقاله یا گفت‌وگو و ...) هست.
در این شماره در سه بخش ۱. دارالفنون؛ ۲. بررسی اسناد مالی مدارس
ایران در دوره قاجار و پهلوی اول؛ و ۳. تاریخ فرهنگ کاشان، به‌طور مستقیم
به بررسی تعدادی از اسناد آرشیوی سازمان اسناد ملی کشور پرداخته‌ایم.
امید است این سند پژوهی باوجود چند صد هزار سند ویژه آموزش
و پرورش در سازمان اسناد ملی کشور و سایر نهادهای مشابه، حرکتی
برای ورود بیشتر محققان و پژوهشگران و برنامه‌ریزان آموزشی و تاریخی
کشور به این عرصه باشد تا در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها آنها را
موردتوجه قرار دهند.

غلامرضا حمیدزاده*